

працівників, так й іншими особами, – цивільна відповідальність; за невиконання або неналежне виконання обов’язку із сплати митних платежів та за порушення порядку здійснення валютних операцій у сфері зовнішньоекономічної діяльності – фінансова відповідальність. Конкретний вид відповідальності залежить від характеру вчиненого правопорушення. Всі ці правопорушення різні за характером та ступенем суспільної небезпеки, але вони мають загальний об’єкт посягання – суспільні відносини, що виникають у процесі або з приводу переміщення предметів через митний кордон України. У зв’язку з цим вважаємо, що відповідальність у сфері державної митної справи є комплексним правовим інститутом, оскільки підставою такої відповідальності може виступати дія або бездіяльність, передбачена нормами адміністративного, фінансового, кримінального та цивільного права.

Використана література

1. Дмитренко Е.С. Юридична відповідальність суб’єктів фінансового права у механізмі правового забезпечення фінансової безпеки України. К.: Юрінком Інтер, 2009. 592 с.
2. Митний кодекс України від 13.03.2012 р. // Голос України. 2012. № 73-74 (5323-5324). С. 21-62.
3. Кримінальним кодексом України від 05.04.2001 р. // Відомості Верховної Ради України. 2001. № 25-26. Ст. 131.
4. Податковий кодекс України від 02.12.2010 р. // Відомості Верховної Ради України. 2011. № 13-14, № 15-16, № 17. Ст. 112.
5. Про порядок здійснення розрахунків в іноземній валюті: Закон України від 23.09.1994 р. № 185/94-ВР // Відомості Верховної Ради України. 1994. № 40. Ст. 364.
6. Про систему валютного регулювання і валютного контролю: Декрет Кабінету Міністрів України від 19.02.1993 р. № 15-93 // Відомості Верховної Ради України. 1993. № 17. Ст. 184.

ВИКЛЮЧНА ПІДСУДНІСТЬ, ЯК ВИД ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ЮРИСДИКЦІЇ В АДМІНІСТРАТИВНОМУ СУДОЧИНСТВІ

Петрова Н.О., старший викладач
кафедри міжнародних відносин,
аспірант кафедри правосуддя
Сумського національного аграрного
університету (Україна)

Черговим етапом проведення судової реформи в Україні стало прийняття нового законодавства та внесення змін до існуючого. Так, 15 грудня 2017 року набрав чинності Закон України «Про внесення змін до

Господарського процесуального кодексу України, Цивільного процесуального кодексу України, Кодексу адміністративного судочинства України та інших законодавчих актів» № 2147-VIII від 3 жовтня 2017 року [5], основною метою якого є нормативне врегулювання процесуальних механізмів ефективної реалізації права на справедливий суд в Україні. Численні зміни до Кодексу адміністративного судочинства (далі – КАСУ) вказують на запровадження нових правил адміністративного судочинства та вдосконалення наявних. Зазнали зміни й правила щодо застосування адміністративної юрисдикції. Зокрема, заслуговує уваги вивчення виключної підсудності, як виду територіальної юрисдикції в адміністративному судочинстві.

Дослідженням адміністративної юрисдикції займалися такі вчені, як В. Авер'янов, В. Зуй, В. Колпаков, А. Осадчий, О. Панченко та інші дослідники. Так, визначено, що територіальна підсудність, встановлює кореляцію справ і судів за такою ознакою, як місце розгляду справи, тобто визначає, який адміністративний суд може розглянути конкретну адміністративну справу за першою інстанцією [3, с. 39]. Основне призначення територіальної підсудності – установити розмежування компетенції адміністративних судів одного рівня залежно від місця розгляду адміністративних справ. [1, с. 250].

За словами М. Смоковича, в КАСУ редакції до 15.12.2017 року було передбачено, що якщо в суд надійшла позовна заява, яка предметно йому непідсудна, то суд міг за правилами статті п. 6 ч. 3 ст. 108 КАСУ просто повернути його позивачу, а якщо вже відкрито провадження – направити до належного суду, якому підсудна дана справа.

На сьогодні КАСУ передбачає, що суд може сам направити іншому суду справу, яка йому територіально непідсудна. Таким чином, в адмінсудочинстві впроваджується принцип «відкритого вікна»: людина здала позовну заяву, а судова система зобов'язана визначити, який суд його повинен розглянути [4]. Тобто, впровадження такого підходу значно сприятиме безперешкодному доступу до правосуддя в адміністративному судочинстві.

При цьому, виключна територіальна підсудність визначає, який суд буде розглядати справу у певних нетипових випадках, які прямо передбачені у ст. 27 КАСУ. Так, відповідно ч. 1 ст. 27 КАСУ позивач повинен пред'являти позов виключно до окружного адміністративного суду, територіальна юрисдикція якого поширюється на м. Київ щодо певної категорії адміністративних справ:

– щодо оскарження рішень у сфері державної допомоги суб'єктам господарювання та адміністративних справ за позовом

Антимонопольного комітету України у сфері державної допомоги суб'єктам господарювання;

– з приводу оскарження нормативно-правових актів Кабінету Міністрів України, міністерства чи іншого центрального органу виконавчої влади, Національного банку України чи іншого суб'єкта владних повноважень, повноваження якого поширюються на всю територію України, крім випадків, визначених цим Кодексом;

– з приводу оскарження рішень Антимонопольного комітету України з розгляду скарг про порушення законодавства у сфері публічних закупівель та рішень у сфері державної допомоги суб'єктам господарювання;

– за позовом Антимонопольного комітету України у сфері державної допомоги суб'єктам господарювання;

– адміністративні справи, відповідачем у яких є дипломатичне представництво чи консульська установа України, їх посадова чи службова особа;

– про анулювання реєстраційного свідоцтва політичної партії, про заборону (примусовий розпуск, ліквідацію) політичної партії;

– а також відповідно до ч. 3 ст. 276 КАСУ – щодо особливостей провадження у справах щодо оскарження дій або бездіяльності кандидатів, їхніх довірених осіб, партії (блоку), місцевої організації партії, їхніх посадових осіб та уповноважених осіб, ініціативних груп референдуму, інших суб'єктів ініціювання референдуму, офіційних спостерігачів від суб'єктів виборчого процесу [2].

Відмітимо, що нещодавно, з 02.08.2017 року, через три роки з дня опублікування Закону України «Про державну допомогу суб'єктам господарювання» було введено в дію положення ч. 1 ст. 27 в частині підсудності справ у спорах щодо оскарження рішень у сфері державної допомоги суб'єктам господарювання та адміністративних справ за позовом Антимонопольного комітету України у сфері державної допомоги суб'єктам господарювання. На даний момент розгляду такого роду справ не відмічено.

Частина 2 ст. 27 КАСУ встановлює, що адміністративні справи з приводу оскарження рішень суб'єктів владних повноважень, прийнятих на контрольних пунктах в'їзду (виїзду) на тимчасово окуповану територію, їхніх дій або бездіяльності вирішуються адміністративним судом за місцезнаходженням відповідного контрольного пункту.

Окрім того, ч. 3 ст. 27 КАСУ передбачено спеціальні правила територіальної підсудності окремих категорій адміністративних справ, що закріплено в главі 11 розділу II КАСУ:

– справи щодо оскарження рішень, дій або бездіяльності виборчих комісій, комісій з референдуму, членів цих комісій, територіальна

підсудність яких оскаржуються до Верховного Суду, Київського апеляційного адміністративного суду (ч. 3 ст. 273 КАСУ), окружного адміністративного суду за місцезнаходженням відповідної комісії (ч. 4 ст. 273 КАСУ), місцевого загального суду як адміністративного суду за місцезнаходженням відповідної комісії (ч. 5 ст. 273 КАСУ);

– справи щодо уточнення списку виборців розглядає місцевий загальний суд як адміністративний суд за місцезнаходженням відповідної комісії (ч. 2 ст. 274 КАСУ);

– справи щодо оскарження рішень, дій або бездіяльності органів виконавчої влади, органів місцевого самоврядування, засобів масової інформації, інформаційних агентств, підприємств, установ, організацій, їхніх посадових та службових осіб, творчих працівників засобів масової інформації та інформаційних агентств, які порушують законодавство про вибори та референдум: – заява щодо оскарження рішень, дій або бездіяльності органів виконавчої влади, органів місцевого самоврядування, їхніх посадових та службових осіб подається до окружного адміністративного суду за їх місцезнаходженням, – заява щодо дій чи бездіяльності засобів масової інформації, інформаційних агентств, підприємств, установ, організацій, їхніх посадових та службових осіб, творчих працівників засобів масової інформації та інформаційних агентств, що порушують законодавство про вибори та референдум, подається до місцевого загального суду як адміністративного суду за їхнім місцезнаходженням (ч. 3 ст. 275 КАСУ);

– справи щодо оскарження дій або бездіяльності кандидатів, їхніх довірених осіб, партії (блоку), місцевої організації партії, їхніх посадових осіб та уповноважених осіб, ініціативних груп референдуму, інших суб'єктів ініціювання референдуму, офіційних спостерігачів від суб'єктів виборчого процесу – заява подається до місцевого загального суду як адміністративного суду за місцезнаходженням територіальної виборчої комісії, яка зареєструвала кандидата (ч. 4 ст. 276 КАСУ);

– справи пов'язані із виборами Президента України: – дії кандидатів на пост Президента України, їхніх довірених осіб оскаржуються до Київського апеляційного адміністративного суду (ч. 7 ст. 277 КАСУ), – рішення, дії чи бездіяльність дільничної виборчої комісії та її членів можуть бути оскаржені до адміністративного суду за місцезнаходженням дільничної виборчої комісії (ч. 8 ст. 277 КАСУ), – рішення, дії чи бездіяльність окружної виборчої комісії або члена такої комісії можуть бути оскаржені до окружного адміністративного суду за місцезнаходженням окружної виборчої комісії (ч. 9 ст. 277 КАСУ);

– справи за адміністративними позовами про усунення перешкод та заборону втручання у здійснення права на свободу мирних зібрань

розглядається адміністративним судом за місцем проведення цих заходів (ч. 1 ст 281 КАСУ);

- справи щодо гарантованого забезпечення потреб оборони розглядаються виключно окружними адміністративними судами за місцезнаходженням відповідача (ч. 2 ст. 282 КАСУ) [2].

Таким чином, відповідно до ст. 27 КАСУ, поряд із наданою законодавством можливістю обрання позивачем місця розгляду адміністративної справи (територіальної юрисдикції (підсудності)), застосовуються правила виключної підсудності, що унеможливує вибір іншої підсудності, окрім тієї, яка зафіксована КАСУ. Перспективою подальших досліджень вбачається проведення детальнішого аналізу підсудності адміністративних справ у спорах щодо оскарження рішень у сфері державної допомоги суб'єктам господарювання та адміністративних справ за позовом Антимонопольного комітету України у сфері державної допомоги суб'єктам господарювання, в порядку виключної підсудності.

Використана література

1. Зуй В.В. Актуальні питання щодо підсудності в адміністративному судочинстві України. Адміністративне право і процес. № 3(9). 2014. – С. 245-252.

2. Кодекс адміністративного судочинства України: Закон України від 6.07.2005 № 2747-IV в ред. 07.01.2018 року. URL: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/2747-15/page?text=%E0%E3%E5%ED%F2%F1%F2%E2> (дата звернення: 25.03.2018).

3. Колпаков В. К., Гордєєв В.В. Юрисдикція адміністративних судів: монографія : в 2 кн. – Х.: Харків юрид., 2011. – Кн. 1. – 352 с.

4. Новые правила административного судопроизводства: что изменилось и как применять. Судебно-юридическая газета. 2018. URL: <https://sud.ua/ru/news/publication/116087-novye-pravila-administrativnogo-sudoproizvodstva-cto-izmenilos-i-kak-primenyat> (дата звернення: 25.03.2018).

5. Про внесення змін до Господарського процесуального кодексу України, Цивільного процесуального кодексу України, Кодексу адміністративного судочинства України та інших законодавчих актів: Закон України від 3.10.2017 № 2147-VIII. URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/2147%D0%B0-19> (дата звернення: 25.03.2018).